

1.3.2017

1/021/2017

NETTIÄÄNESTYSTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika: keskiviikko 1.3.2017 klo 9.00-11.00

Paikka: Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, kokoustila Kiinnitys

Osallistujat: Johanna Suurpää, puheenjohtaja, oikeusministeriö
Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö
Markus Rahkola, valtiovarainministeriö
Mikko Viitaila, Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus
Anniina Tjurin, Oikeusrekisterikeskus
Juha Mäenalusta, Oikeusrekisterikeskus
Tommi Simula, Valtori
Pauli Pekkanen, Väestörekisterikeskus
Tuomas Aura, Aalto yliopisto
Seppo Virtanen, Turun yliopisto
Marianne Kinnula, Oulun yliopisto
Hanna Wass, Kansallinen vaalitutkimuskonsortio
Timo Karjalainen, Electronic Frontier Finland ry EFFI

Sihteerit: Heini Huotarinen, oikeusministeriö
Anneli Salomaa, projektipäällikkö, oikeusministeriö

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtajana toiminut Johanna Suurpää avasi kokouksen.

2 Esittäytyminen

Työryhmän jäsenet esittäytyivät ja kertoivat kukin oman liittymäpintansa nettiäänestykseen. Tämän jälkeen Johanna Suurpää kävi läpi asettamispäätöksen ja työryhmän tehtävänannon.

3 Johdanto – Mistä puhutaan kun puhutaan nettiäänestyksestä?

Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen kertoi syksyn strategiaistunnosta, jossa tehtiin linjaus nettiäänestyksestä. Hallitukselle oli esitetty vaihtoehtoisia etenemistapoja, joista ensimmäinen oli nettiäänestysjärjestelmän

toteuttaminen kunnalliseen kansanäänestykseen, edellisen työryhmän suosituksen mukaisesti, toinen nettiäänestyksen toteuttaminen suoraan vaaleihin ja kolmantena suoraan vaaleihin, mutta vain ulkosuomalaisten osalta. Hallitus linjasi, että otetaan käyttöön nettiäänestys kaikissa vaaleissa.

Viro on ainoa valtio, jossa käytetään nettiäänestystä kaikissa vaaleissa. Sveitsissä nettiäänestys on käytössä joissain kantoneissa. Ranskassa nettiäänestystä käyttävät ulkoranskalaiset. Norjassa nettiäänestys lopetettiin kokeilun jälkeen.

Nettiäänestyksen etuina on tunnistettu helppous, se että tietyille vammaisryhmille mahdollistuu itsenäinen toimiminen, pitkät matkat äänestyspaikalle poistuvat, tulkinnanvaraisuudet poistuvat ja vaaliviranomaisten työ vähenee, tosin ICT- tehtävät sen sijaan lisääntyvät.

Vaalivapaus ja vaalisalaisuus joudutaan määrittelemään uudestaan. Vaaliviranomaisen vastuulla on tällä hetkellä vaalisalaisuuden säilyminen, mutta kotona äänestettäessä tilanne muuttuu. Äänestystapahtuman pystyy myös julkistamaan halutessaan.

Kyberympäristö on erilainen kuin muutama vuosi sitten. Palvelunestohyökkäykset, äänten muuttaminen ja tietomurrot ovat todennäköisempiä riskejä. Tietoturvallisuus onkin yksi keskeisimpiä selvitettäviä asioita.

Varauduttava on myös toimenpiteisiin palvelunestohyökkäyksen tai tietomurron jälkeen. Vaalivalitukset ja sen myötä vaalien uusimiset tulevat mahdollisiksi.

Viime kädessä päätökset nettiäänestyksen toteuttamisesta tekee eduskunta, lainmuutosten muodossa.

Tärkeää on, että merkittävät muutokset vaalijärjestelmään tehdään poliittisessä yhteisymmärryksessä.

Hanna Wass kommentoi, että erityisryhmien tukeminen voi joissain tapauksissa käänteisesti kannustaa niitä, jotka muutenkin ovat aktiivisia. Signaalitasolla on kuitenkin tärkeää, että ministeriö on valmis miettimään uusia keinoja äänestämisen helpottamiseen. Viron nettiäänestystä koskevassa tutkimuksessa kävi ilmi, että 16% sanoi etteivät olisi muuten äänestäneet. Tämän perusteella nettiäänestyksen arvioitiin nostaneen äänestysprosenttia 2,6 %. Instituonaalinen luottamus on Suomessa korkea. Useamman kerran äänestäminen mahdollistaisi äänestämisen korjaamisen tarvittaessa.

Tuomas Aura nosti esille jännitteen tietoturvan ja vaalisalaisuuden välillä. Kummankin takaaminen samanaikaisesti on vaikeaa.

4 Mitä on jo tehty? -Nettiäänestystyöryhmä 2013-2015

Heini Huotarinen kertoi edellisen työryhmän työstä. Edellinen työryhmä teki selvityksiä, joita voidaan hyödyntää tässä uudessa työssä. Edellisen työn aikana toteutettiin mm. laaja kansalaiskysely ja lausuntokierros.

5 Hankkeen tavoitteet

Projektipäällikkö Anneli Salomaa esitteli hankkeen tavoitteet. Hallitus linjasi, että Suomessa valmistellaan siirtymistä sähköiseen äänestykseen perinteisen äänestyksen rinnalla kaikissa vaaleissa. Työryhmän tulee laatia Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan suosituksen JHS 172 mukainen esiselvitys, jonka tehtävänä on tuottaa tietoa päätöksenteon pohjaksi sekä määrittää lähtökohdat mahdolliselle tietojärjestelmän hankinnalle.

Esiselvitysvaiheen lopputuloksena ovat kuvattuina ne tietoturvalliset vaihtoehtoiset ratkaisut, joilla järjestelmän tietoturvaluus voidaan toteuttaa ja osoittaa. Lopputuloksena ovat myös ratkaisujen alustavat kustannusarviot.

Hankkeesta tuotetaan myös loppuraportti, jossa selvitetään nykytilanteen vahvuudet ja heikkoudet, nettiäänestyksen toteuttamisen edellytykset, riskianalyysi ja tehdään jatkoon toimenpidesuosituksia.

6 Esiselvityksen toteuttaminen - Aikataulu ja työnjako

Projektipäällikkö Anneli Salomaa esitteli suunnitelmat hankkeen etenemiselle. Aikataulu on haastava, joten etenemisen tulee olla ripeää. Työ alkaa taustatietojen keräämisellä ja dokumentoinnilla ja tämä voidaan tehdä suurelta osin virkatyönä, mutta myös työryhmän asiantuntemusta tarvitaan.

Markkinakartoitus on tarkoitus käynnistää myös mahdollisimman pian. Aiemmassa selvityksessä tehtyä markkinakartoitusta on tarkoitus päivittää ja syventää.

Työryhmältä pyydettiin evästyksiä vierailevien asiantuntijoiden nimeämiseen ja tulevilla kokouksilla käsiteltävien teemojen tunnistamiseen.

Marianne Kinnula nosti esille käyttäjän, ei ainoastaan käytettävyyden, huomioimisen merkityksen järjestelmän suunnittelussa.

Keskustelussa tuotiin esiin lisäksi muuttunut maailmanpoliittinen tilanne ja maailman nopea muuttuminen. On otettava huomioon olemassa olevan lainsäädännön lisäksi myös valmisteilla oleva lainsäädäntö.

Järjestelmän elinkaari otettava suunnittelussa huomioon.

Julkisessa keskustelussa on tapahtunut kärjistymistä, mikä voi vaikuttaa uuden järjestelmän hyväksymiseen. Keskusteltiin luottamuksen ilmapiiristä.

Jääskeläinen toi esiin, että luottamus järjestelmään jakaa ihmisiä mikäli nettiäänestysjärjestelmä otetaan käyttöön

Markus Rahkola kertoi, että saavutettavuusdirektiivi on tulossa voimaan, mikä asettaa vaatimuksia julkisille verkkopalveluille. Tunnistautumisjärjestelmien saavutettavuudessa on todettu ongelmia.

Sihteeristö totesi, että parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa pyritään järjestämään yhteinen kokous kun hankkeessa ollaan pidemmällä.

Hankkeen viestinnässä pyritään avoimuuteen ja keskustelussa huomioimaan monenlaiset näkökulmat. Kokousmateriaalit julkaistaan myös oikeusministeriön hankesivulla.

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti ja päätti kokouksen.